

ВИНАРСКО-ЗЕМЛЕДѢЛЧЕСКИ ВѢСТНИКЪ

Редактира се отъ учителитѣ при Държавното Винарско-Земледѣлческо училище въ гр. Плѣвень.

Главенъ редакторъ: Хр. С. Георгиевъ.

„Винар. Земледѣлчески вѣстникъ“ излиза два пѣти въ мѣсеца: на 10 и 25 ч.

Годишната му цѣна за България е 4 л., за въ странство — 5.

↑ Всичко, що се отнася до вѣстника, се испраща до редакцията въ гр. Плѣвень.

↑ Необнародвани рѣшониси, но желанието на авторитѣ имъ, се връщатъ съ неплатени писма.

↑ За обявления на 4 стр. се плаща по 20 ст. на редъ.

На ученицитѣ въ Земледѣлческитѣ, педагогическитѣ и духовнитѣ училища се отстъпа за 3 л. годишно.

Съдържание: 1) Положението на нашето винарство; 2) Една нова редосѣялка; 3) Върху стопанското значение на крѣмнитѣ, или фуражнитѣ, растения въ насъ; 4) Оралото въ сравнение съ плуга; 5) Полъзни съвѣти; 6) Огледванието на едно ново растение *Stachis Tuberifera*; 7) Ищчо по задължителното застрахуване на добитъка; 8) Телеграмми 9) Бюлетинъ.

Положението на нашето винарство.

Н о рано говорихме, че положението на нашето винарство въ настояще време е таково, щото вѣсте да помогне за напредъка на лозарството и да послужи за забогатяване на лозаритѣ ни, то дѣйствиува за назаднячуванieto му, като на много мѣста отчайва лозаритѣ и ги принуждава да напуцатъ лозята си. Въ първий брой на вѣстника ний споменахме, че мѣжду другитѣ има двѣ главни, една съ друга тѣсно свързани причини, като обѣсахме да поговоримъ върху тѣхъ по-нататкъ.

Да побързаеме съ разглежданието на тѣзи, ни накараха оплакванията на много наши винари за кризата въ цѣнитѣ и липсванието на каквито и да било пазари за сжщитѣ. Отъ всичкитѣ земледѣлчески индустрии за сега винарството у насъ е въ най плачевно положение.

Прѣди нѣколко години нашитѣ лозя раждаха малко грозде и вноса на чуждитѣ вина се увеличи до толкова, щото на всекъдѣ почнаха да ги пиятъ. Настана само една плодородна година, винаритѣ напълних избитѣ си, а слѣдъ това всеко търсение на вина прѣстана. Нашии винарь, като ненаученъ да държи виното си по-кжсно отъ м. Май, почва силно да се безпокои, защо да го не пита никой за виното. Велѣдствие голѣмото плодородие, вътрѣшната конкуренция е извънредно голѣма; външенъ износъ за нигдѣ нѣма, а това за винаритѣ е цѣло отчаяние.

Слѣдъ горнитѣ общи думи, ний ще преминемъ къмъ разглеждане на причинитѣ, които влияятъ много за назаднячванието на нашето винарство, а велѣдствие на което ще попречатъ за напредъка и на лозарството.

Най-главни отъ причинитѣ сж двѣ: 1) липсванието на добрѣ обработени, пригодни за транспортъ вина и 2) липсванието на тържища за продаванието имъ. Върху тѣхъ два въпроса се е говорило твърдѣ много. Дебатирало

се е въ конгресси, какъвто бѣше при 1-то Българ. изложение въ гр. Пловдивъ и то отъ събрапи тукъ специалисти винари и др. компетентни лица. Обаче, не е можило да се доде до никакво заключение, защото едни отъ винаритѣ поддържаха първата, а другитѣ втората причина за главна.

Споредъ насъ и двѣтѣ страни сж прави, ето защо ний казваме, че сж вѣсна зависимость. За да се обяснимъ, ний ще разгледаеме тѣзи двѣ причини по отдѣлно. Нека разгледаеме първата—че нашето винарство не може да напредне и не може да имаме износъ, защото намъ липсватъ добрѣ приготвени, здрави и трайни вина, които да изнасяме.—На пръвъ погледъ всекому ще се види чудно, какъ тѣй въ България, която е страна чисто лозарска, която се занимава съ винарство още прѣди Крума и Аспаруха, да нѣма вина за износъ? Но това до скоро бѣше и е фактъ, на който всеки ще се съгласи. Ний знаемъ много добрѣ, че има тукъ тамъ здрави и добри за пиение вина, но тѣ сж рѣдкость — приготвени за своя душа (както се казва). Общо извѣстно е, че щомъ настъпи м. Май—Юний и ний напуснемъ София, Пловдивъ или Варна и тръгнемъ по обиколка изъ България, ний нѣма да намѣримъ добро вино за пиение, освѣнъ у нѣкой приятель, задържано съвсѣмъ въ малко количество. Въ повечето ще срѣщнемъ кисели, мухливи и съ други нѣкакъвъ неприятенъ вкусъ вина, които челоуѣкъ не може да тури въ уста. Срѣщатъ се запазени вина въ Габрово, Калюферъ, Шуменъ и др., но тѣ сж въ съвсѣмъ малко количество—купени съ цѣль за печалба. Сега за да изнасяме на вънъ вина, ний трѣбва да ги имаме въ голѣмо количество; а подобно нѣщо до скоро у насъ нѣмаше, а и сега е рѣдкость. Даже, ако прослѣдимъ статистиката, ний ще забѣлѣжимъ, че въ растоание на 10 години сме внесли повече вино, отъ колкото сме имали излишно—за продавание. Напр. внесли сме 7,335,095 литри въ бѣчви, 71,748 бутилки съ шумяще вино и 110,650 бутилки обикновенно вино, за обща стойность 3,492,233 лева, а сме изнесли 3,745,979 литри въ бѣчви, 263 бутилки шумяще и 13568 бутил. обикнов. вино, изнесено

за 1,186,108 лева. Значи внесли сме за 2,306,125 лева повече, които милиони можах да останат у насъ. Забълъзва се, че сме внесли огромно количество вина въ бутилки, което пакъ показва, че у насъ се търсятъ добри стари и добръ обработени вина, каквито ний нѣмаме, та вносиме отъ вѣнъ.

Прѣди 10-тина години се изнасяхъ въ Франция и др. голѣмо количество вина отъ Руссе, Ст. Мжа и пр., но това не трая дълго, защото се забълъзва, че Стан. Мхискиятъ-иматъ много прибавена боя и гипсъ; а отъ Руссе почнахъ да испращатъ вина сбирщина, не по вкусъ, размѣсени — такива, които никакъ не сж отговаряли на моетритѣ. Подъ такъвъ начинъ едно винарско съдружие въ Руссе е пропаднало, защото закаранитѣ въ Франция вина сж пристигнали поврѣдени — не такива, за каквито сж биле пазарени, вслѣдствие на това фирмата, която поръчала вината, не ги приела и търговцитѣ изгубили. Отъ насъ за въ Сърбия и Романия се е изнасяло голѣмо количество грозде за правение вино, което е пакъ слѣдствие отъ недовѣрието, което иматъ на нашитѣ вина.

Има нѣколко винари, които сж получили награди — медали и дипломи отъ разни изложения, но тѣ сж добити отъ испращанието на вино отъ нѣкои добри години, запазено въ едно малко буренце, или само въ нѣколко бутилки. Намирахме се въ гр. Пловдивъ, гдѣто бѣха испратени много вина, отъ които се отбирахъ за испращане въ Чикаго на изложение. Но, увѣряваме, че при избирането (за което бѣхме поканени отъ Г-нъ Управителя), неможахъ да се избержъ повече отъ 20-30 бутилки, когато стаята бѣше пълна съ съндъци и бутилки. Имало е много фирми, които сж запитвали изложители на вина, може ли да имъ се испрати отъ еди кое си вино 40-50 хиляда литри, когато изложителя не е ималъ даже 100-200 литри.

Ще се намѣрихъ тук-тамъ за транспортъ, но тѣ сж, повтаряме, такива, каквито винаритѣ не могатъ да продаждъ съ каква да е цѣна, а вѣнъ отъ това, такива вина не ще задоволятъ една страна, която би пожелала да изнася нашитѣ вина. По горнитѣ съображения, ний отдаваме право на тѣзи, които мислятъ, че износъ за сега не е мислимъ, защото нѣма какво да се изнася. Отъ друга страна всеизвѣсто е, че всѣко нѣщо намира само своето тържище, стига да бжде то добро. А това нѣма никой да откаже.

Сега да видимъ другий въпросъ — че винарството у насъ ще напрѣдне само тогава, когато има гдѣ да се изнасятъ вината. Въ дѣйствителностъ и този въпросъ има до нѣкъдѣ своето основание: но той може да се признае за вѣренъ само по нѣкой съображения, а именно: ако ний имахме износъ на вината, то щѣхъ да се явхъ твърдѣ много винари изъ разнитѣ цѣнтрове, които ще си направхъ добри изби, ще си доставхъ добри бжчви и машини; така щото ще обработватъ вината си по-рационално, но въ голѣмо количество, вслѣдствие на което ще има какво да изнасятъ. За навълвание на своитѣ изби винаритѣ ще почнхъ да търсятъ грозде, а това ще направи да се посѣватъ и отглеждатъ лозя още по въ голѣмо количество. А извѣстно е, че у насъ тѣ даватъ добро грозде. Въ Казанлъжката долина лозата сж папустихъ

прѣди 7-8 години и се замѣнихъ съ гюлови градини, защото маслото имаше много голѣмъ износъ и порадачно (възнаграждающа труда) цѣна, но щомъ се намалихъ цѣнитѣ и се почна явната експлоатация, то много отъ градинитѣ, каквито сж въ селата Габарово и др. се обр-нахъ пакъ на ниви или лозя, защото гюла не имъ сж вече исплащаль.

Така се случаваше съ всѣко нѣщо, за което има тържище и наопаки, ако е имало и се е намалило. Прѣди 10-тина години лозята въ Севлиевско бѣхъ въ цвѣтуще състояние, отглеждахъ се съ голѣмъ меракъ и се получаваше много добро вино. Отъ тогава на сѣтне тѣ сж толково изоставени, щото никого не весели вече обратването на лозята. Причината е, че вмѣсто износъ тѣ имажъ вносъ на вина. Подобно нѣщо ще се случи въ всичкитѣ наши лозарски центрове и то въ едно кжсо врѣме.

Ако нѣма износъ, то не ще има никой да полага такъвъ голѣмъ трудъ, какъвто ще почнхъ да изискватъ лозята ни съ распространение на филксерата въ по-голѣмъ размѣръ. Значи съ увеличавание на износа ще може да се помогне отчасти за напрѣдка на виното.

Горнитѣ двѣ причини сж само правитѣ влиятелни за отпадка на нашето винарство и лозарство, но има още нѣкои коствени, които подядатъ винарството ни така бавно но сигурно, щото, ако не се взематъ о врѣме мѣрки, ще, го съсипатъ окончателно.

Тѣзи влиятелни сж: 1) конкуренцията отъ страна на бирата, 2) конкуренцията на чуждитѣ вина, 3) закона за октроата, 4) сравняването на вноснитѣ чужди вина повечки даждия (като октроа и др.) съ нашитѣ; 5) бързото прѣгръщане на модното и прѣдпочитанието на чуждото прѣдъ нашето.

Повтаряме, че освѣнъ горѣказанитѣ двѣ причини, тѣзи 5 сж най-главни съсипвачи на нашето винарство и лозарство. Ако не се дѣйствува за тѣхното отстранение, то нѣма да има за насъ (винаритѣ) никакво спасение.

Пивоварството напрѣдва въ голѣмъ ущърбъ на винарството. Разбира се, че за напрѣдка му помага много самата наша публика. Пиенето у насъ на бирата е станало така модно, щото най-отбраннитѣ семейства почнахъ да пийхъ бира даже при вѣдение. Има и такива мѣста, гдѣто ако ви видхътъ, че сте си заржчали вино, (кога сте въ градината и пр.), ще ви изглеждатъ изъ криво и ще си кажхътъ по мѣжду си: или че нѣмате пари за бира, или че сте пиеница. За врѣдата отъ бирата, която у насъ се продава прѣсна и растроива стомаха на хората, никой не иска да знае — нали е модно и е студеничка, пие се. Като че ли виното, истушено и размѣсено съ чиста содова вода или само съ вода, не е 3-пхти порасхладително, поевтино, малко опойтелно и здраво пиение. Като че ли у насъ никой не е излизалъ на вѣнъ и не е чуваль, че бирата се пие само отъ работницитѣ, за които скжпото вино не е достъпно. Това нѣщо се случаваше по другитѣ мѣста, гдѣто бирата е 10 пхти по-добра и 5 пхти по-евтина отъ виното, а у насъ е съвсѣмъ обратното. Отъ нашата бира само 3-4 стакана растрояватъ стомаха и беспокоятъ цѣла нощъ челоуѣка. Тя се произвежда съ ничтожни разности, пада 10 пхти по-евтина отъ виното, продава се 40-50 ст. литъра, когато виното е 25-30 ст. п, вдругъ, бирата се

прѣдпочита прѣдъ послѣдното. Моля Ви се, не е ли това дѣйствително криворазбрана цивилизация, или просто неразбираемостъ!

Биренитѣ фабрики у насъ не способствуватъ никакъ за наспрѣдка на земледѣлието ни, защото тѣ употрѣбавитѣ, сравнително съ производството, много малко ечемикъ, тѣй като по голѣмата частъ си донасятъ отъ вънка, защото билъ по-добъръ (!?), а другитѣ всички материяли по това производство сж чужди. Като е тѣй, то питаме законодателитѣ и компитентнитѣ, защо сравняватъ еднакво бирата съ виното, когато послѣдното се произвежда отъ невъзнаграденъ трудъ на хиляди български данакоплатци, които очакватъ припитанието си исклучително отъ лозарството и винарството?

Въ наспрѣдка на пивоварство ний съзираме единъ опрощателъ на лозарството, а щомъ е тѣй, то трѣбва да се зематъ мѣрки за искореняването на злото. Каква е ползата на държавата отъ пивоварството, когато отъ лозарството тя добива приходъ $2\frac{1}{2}$ —3 милиона лева; или това се върши само защото при изработването на нѣкои закони за налогъ върху бирата, нашитѣ 16—20 души, вече надобелели съ пари пивовари, подаватъ колективно заявление, а нашитѣ бедняци винари, (които съ съдрани гащи, напукани рѣцѣ и боси крака коопаятъ по цѣль денъ, за да извадятъ хлѣба си) мѣлчятъ на всички распорѣждения. Ако и за въ бжджще остане така, то ще бжде, Г-да, повече отъ грѣшно.

Конкуренцията на чуждитѣ вина заема второ мѣсто въ подкопаванieto на нашето винарство. Ненатоваренитѣ съ тежки мита и др. по тежки градски даждия, чуждитѣ вина напливатъ въ България въ таково голѣмо количество и съ такава цѣна, щото свободно конкуриратъ нашитѣ. Ако това остане така, то вината отъ центра на България, гдѣто лозарството е по въ голѣмъ размѣръ, не ще могатъ да намѣржатъ никога тържище, още повече при настоящитѣ пхтни съобщения.

Сжщо закона за октроата е единъ голѣмъ неприятель на лозарството и винарството; той изисква голѣмо промѣнение, за да бжде въ негова полза. Нашитѣ вина ссе даватъ по 20—25 ст. литъра, взема имъ се октроа 4 ст. на литъра. На бирата и чуждитѣ вина, които ссе продаватъ съ двойна цѣна, се взема сжщо 4 ст. За едно шише наше вино, запечатано, се взема 50 ст., за чуждо се взема сжщо 50 ст., когато първото струва цѣнаа 50 ст., а второто 5—10 лева, значи на нашето вино се взема 100%, а на чуждото само 10—15%. Вънть отъ това за вината ни се плаща 50 ст. на шише, а на чужди ракии, коняци, амери, вермути и др. се плащатъ по 30 ст. Отъ това нѣщо по необимисленно може ли да бжде; за шише вермутъ, т. е. вино ликйорно—прѣффинено и обработено съ разни притурки и миризми да ссе плаща 30 ст., а за едно невинно, по-бистричко българско вино (само че е налето въ бутилка) да се плаща 50 ст. октроа? Всичко това значи—отъ една страна ссе трудимъ да помагаме, отъ друга страна да отнемаме тѣзи помощъ двойно. Отпущаме сумми за подържание на лозарството, когато отъ друга го подкопаваме.

Отъ всичко горѣказанно мислимъ, че ще бждемъ разбрани, гдѣ насъ (винаритѣ) ни боли. За наспрѣдка на

този толкова важенъ за населението поминъкъ се изискватъ малки усилия и жертви, които се очакватъ повечето отъ страна на управляющитѣ. Отъ страна на населението се изисква сжщо тѣй малка жертва, която ще състои въ прѣдпочитанието повече на своето прѣдъ чуждото и фалшивото; а тѣй сжщо въ избиранieto на по-здравото питие (виното) за цение, отъ колкото съсипателната за стомаха бира и др. спиртни питиета.

Вѣрваме, че всѣки ще бжде съгласенъ съ казаното за нашето винарство и ще чувствува, че положението му е много расклатено, даже печално.

За отбѣгване на всичко това, винарството ни има нужда отъ слѣднитѣ нѣща: 1). Самитѣ винари да обрнхтъ по сериозно внимание въ обработването на своитѣ вина, за да бждхтъ по вкусни и трайни за износъ. 2). Да се погрижи правителството ни да намѣри износни тържища, като склучи за това конвенции съ Сърбия, Россия и др., гдѣто то намѣри за добръ. 3). Да се подпомогне на вътрѣшната търговия, като се поправятъ пхтищата и като се отхвърли или поне намали до минимумъ даждието октроа. 4). Да се направи голѣма разлика мѣжду даждието върху бирата и др. спиртни питиета въ сравнение съ виното, толкосъ повече, че тѣ печелятъ много, а се произвеждатъ отъ малцина и то повечето чужденци. 5). Да се ходатайствува за намаление на тарифитѣ за прѣвоза на вината, както е въ много др. страни-нѣщо, което ще улѣсни прѣвоза имъ; сжщо да се направятъ вагони нарочно за тѣзи цѣль. 6). Да се увеличи до максимумъ митото и октроата за чуждитѣ вина. Ако не се работи за осжществление на тѣзи нѣща, то сме повече отъ сигурни, че нѣма да се помогне съ нищо на лозарството ни. Нѣма да мине много врѣме и за нашето винарство ще слушаме само анегдоти. Всички лозари и винари трѣбва да дѣйствуватъ въ туй направление, като молжтъ тѣзи работи да се внесхтъ за разглѣждане, I-во, въ търговскитѣ комари, а тѣ, (ако се слушатъ отъ нѣкого), да го внесхтъ, гдѣто трѣбва за осжществление.

Бюлетина на Софийската търговска камара явява, че камарата е взела и взема много добри рѣшения за разни подобрения. Камарата иска отлични нововъведения, но нигдѣ не ся е занимала съ тѣзи въпроси по винарството, отъ което се изважда доста парици за посрѣщание голѣма частъ отъ нуждитѣ. Умоляваме, прочее, всички почитаеми членове отъ търговскитѣ камари да се поставятъ за подкрѣпяването и на този важенъ поминъкъ, който, увѣрявами ги сърдечно, се намира надъ пропастьта.

Една нова редосѣялка.

Въ земледѣлието замѣняването на рѣчния трудъ съ машиненъ, — или съ други думи казано, въвежданieto на машинитѣ, е станжло много по-кжено отколкото въвежданieto имъ въ обработващата промишленность, вслѣдствие на което сж останжли много назадъ въ своето съвършенство, т. е. тѣ не извършватъ добръ работитѣ, за които сж прѣдзначени. Това се потвърждава отъ слѣдующето: отъ многочисленнитѣ изчисления е намѣрено, че за засѣвяването на 1 хектаръ земя съ нѣкое жит-

но растение (пшеница, овѣсъ, ечемикъ и др.) е достатъчно 13-14 декалитри сѣме, разбира се, ако сѣдбата се извършише така, щото всички засѣвени сѣмена да могатъ да изникнатъ. Въ дѣйствителностъ, обаче, се знае, че се изсѣва на 1 хектаръ не 13-14 декалитри, а 30-40, т. е., почти, три пхти по-вече. Причината на това толкова неблагоприятно обстоятелство за земледѣлцитѣ лежи въ това, че настоящитѣ сѣялки не сж така усъвършенствувани, щото всякото сѣме да падне на една и сжща дълбочина, слѣдователно, да намѣри всички сгодни условия за поникнуванието му, а една частъ отъ сѣмето пада много по-дълбоко, отколкото се слѣдва, друга пъкъ, напротивъ, пада много плитко, вслѣдствие на което значителна частъ отъ сѣмето загинава. Тази е и една отъ причинитѣ, за гдѣто земледѣлческия трудъ е много по-малко производителенъ, отколкото труда въ другитѣ промишленности.

Ето защо всѣкой, който обича това занятие — земледѣлието, и милѣе за земледѣлческия прогрессъ, трѣбва да се грижи, до колкото му силитѣ позволяватъ, за усъвършенствуванието на земледѣлческитѣ орджия и машини, тъй като това усъвършенствувание е въ интересъ на самото него и въ интересъ на цѣлото човѣчество, понеже колкото сж по-съвършени сръдствата, съ които човѣкъ използва производителнитѣ сили на земята, толкова той по-съвършенъ начинъ и съ по-малко трудъ удовлетворява всичкитѣ си нужди или достига до благосъстояние.

По тѣзи именно съображения и фирмата „Ph. Mayer & Co“ въ Виена на послѣдния конкурсъ за земледѣлчески орджия и машини е изложила една нова рѣдосѣялка подъ название „Agricola“, която притѣжава почти всички качества на една напълно съвършенна редосѣялка. Приимствата ѝ прѣдъ досегашнитѣ редосѣялки сж слѣдующитѣ:

1. Съ нея могатъ да се сѣятъ сѣмената почти на всичкитѣ земледѣлчески растения, като започнемъ отъ най дребнитѣ сѣмена, до най-едритѣ. — безъ обаче, да се промѣнятъ движуцитѣ или сѣющитѣ назъбени колелца, както ставаше съ досегашнитѣ редосѣялки,

2. Топографическото положение на мѣстото, което се посѣва, не указва никакво влияние върху равномерното распрѣдѣление на сѣмето, т. е. безразлично е дали редосѣяката отива на-горѣ или на-долу, сѣмето, и въ единия и въ другия случай, се распрѣдѣля все на едно и сжщо расстояние и

3. Друсанието-по-бързото или по-слабото движение на машината, тоже нѣма никакво влияние на распрѣдѣлението на сѣмето.

Отмѣрванието и изсѣванието на сѣмето става съ помощта на особенни колелца, присѣдинени на така наречената сѣюща ось, която минава прѣзъ долната частъ на сандѣка за сѣмето. Числото на сѣющитѣ колелца зависи отъ числото на редоветѣ-за всѣки редъ има по едно колелце, помѣстено въ особена прѣградка съ яйовитото дъно. Сѣющитѣ колелца по периферията си сж назъбени, но на рѣдко; тѣ сж движатъ заедно съ сѣющата ось и при това си движение заграбватъ съ назъбената си периферия сѣмето и го хвъргатъ въ сѣмевод-

нитѣ трѣби, които сж подобни на хуши, натуряни една въ друга, и отъ тука — отива въ земята, къдѣто сж и заравя.

Сѣющитѣ колелца сж така направени, щото съ помощта на едно голѣмо колело, поставено отъ страна на сандѣка за сѣмето, могатъ да се привеждатъ въ движение толкова колелца, колкото го изисква нуждата; така напр., ако искаме редоветѣ на растението, което сѣемъ, да бждатъ по-начесто, то пускаме повече колелца въ движение и наопакъ. — Колкото по-дълбоко пускаме сѣющитѣ колелца въ прѣградкитѣ, къдѣто се намира сѣмето, толкова и по-голѣмо количество сѣме се заграбва отъ колелцата, слѣдователно, сѣдбата бива по-гжета и наопакъ.

Отъ всичко до тукъ казано се вижда, че съ едни и сжщи движуци и сѣюща колелца, могатъ да се сѣятъ почти всичкитѣ земледѣлчески сѣмена на каквото и да е расстояние и гжтота. Съ тази сѣялка може да се сѣе: рапица, пшеница, ржжъ, овѣсъ, ячемикъ, царевича, цвѣкло, бакла и др.; когато съ досегашнитѣ редосѣялки, сѣдбата на горнитѣ сѣмена е била възможна, само тогава, когато се промѣняватъ движуцитѣ или сѣющитѣ колелца. За регулиране количеството на сѣмето, шотрѣбно за засѣване на извѣстно пространство земя, служи особена скала съ показател, прикачена на сандѣка за сѣмето. Тази скала е направена за пшеница, ржжъ, ечемикъ и овѣсъ. Показателя (ржчикката) показва направо количеството на сѣмето, което ще се изсѣе. Ако искаме, напр., да сѣемъ овѣсъ, то съ помощта на ржчното колело въртимъ сѣющата ось до тогава, до като ржчикката отиде на това число, което количество искаме да изсѣемъ. По сжщия начинъ може да се регулира количеството и на другитѣ сѣмена.

Ако искаме да сѣемъ едро-зърни сѣмена, то спускаме яйовитото дъно на прѣградкитѣ, вслѣдствие на което пространството подъ сѣющитѣ колелца се увеличава и съ това се улеснява свободното прѣминаване на сѣмето.

Испразднуванието на сандѣка става много лесно и бързо: развъртатъ се двата винта, които го крѣпятъ и слѣдъ това сандѣка се обръща, испразднова се и шодеръ се вдига пакъ въ първото си положение, като сжщеврѣменно се завъртатъ винтовитѣ.

Привожданието на сѣяката въ движение става съ помощта на единъ лостъ, поставенъ близо ходовото колело. При вдигането на лоста, сѣмеводнитѣ трѣби се спускатъ, а пъкъ назъбеното колело на сѣющата ось, запада въ ходовото назъбено колело и слѣдъ това машината е готова за работа. Въ сандѣка освѣнъ сѣющата ось има още една, която като се движи постоянно, забранява запушванието на дупкитѣ. Макаръ че детелината може да се сѣе съ тази сѣялка, но припоржчватъ да се сѣе съ особена детелинова сѣялка, присѣдинена къмъ първата; така щото сѣдбата ѝ може да стане едновременно съ други сѣмена.

Това описание на редосѣяката „Agricola“ даваме на почитаемитѣ си читатели не съ цѣлъ да имъ ѝ припоржчаме, понеже ний сами не познаваме работата ѝ, но да ги държимъ въ течение на ново-открытията, които ставатъ въ земледѣлието, както бѣхме се общали въ програмата на вѣстника си.

Върху стопанското значение на крѣмнитѣ, или фуражнитѣ, растения въ насѣ.

Подъ думата крѣмни, или фуражни, растения разбираме онѣзи растения, които се отглеждатъ отъ земледѣлцитѣ съ цѣль за хранение на добитѣка. Сѣянieto на тѣзи растения е почти съвършено непознато на нашитѣ земледѣлци, макаръ че почитаемото Министерство на Търговията и Земледѣлието се старае всѣчески за тѣхното въвеждане; та ето защо не би било злѣ, ако тукъ въ нѣколко думи се укаже ползата отъ тѣхъ и необходимостта имъ за въвеждане при отговаряющитѣ обстоятелства. За да се иска въвежданieto на нѣкое культурно растение, или на каквато и да е било подгизна мѣрка, трѣбва прѣди всичко да се укаже много добрѣ неговата полза и прѣимущество и то въ всѣко направление, та да може онзи, който иска да направи потрѣба, да види въ кое отношение ще го ползува нововъведенieto. Понеже нашия вѣстникъ ще има за задача за напрѣдъ, между другото, да съобщава и за отглежданieto на разнитѣ культурни растения, то затова даваме като въведено крѣмнитѣ растения тѣхното значение и добритѣ послѣдствия, които бѣхъ произтекли отъ въвежданieto имъ.

Въвежданieto на крѣмнитѣ растения въ земледѣлческото стопанство на западнитѣ страни е станало доста отдавна. Тѣ по-отрано сѣ почувствували нуждата отъ по-вече храна, която не е възможна винаги да се добие отъ ливадитѣ, а сѣщо така сѣ съзнали и добритѣ послѣдствия отъ въвежданieto на така нареченитѣ крѣмни растения. Тамъ, където се срѣщатъ изобилни и отъ добро качество ливади, разбира се, не става нужда за культивиранieto на подобни растения, а това е само въ онѣзи страни, които сѣ влажни, ниски и въобще благодетелствуващи отъ природата въ това направление. Но навсѣкъдѣ, където ливадарството е невъзможно, или пъкъ даже и тамъ, където отчасти е възможно, появява се винаги нужда отъ увеличенieto изворитѣ на крѣмни растения. Въ такъвъ случай може да се помогне само, ако се отдѣли една частъ отъ нивитѣ за отглежданieto на крѣмни растения. Особенна голѣма е нуждата отъ въвежданieto на крѣмнитѣ растения въ насѣ, понеже въ много крайща отъ отечеството ни отсѣтствуватъ както ливадитѣ, така и пасищата, или пъкъ се намиратъ въ недостатъчно количество. Нашия земледѣлецъ не взема още въ внимание тѣзи обстоятелства, макаръ че той най-много се оплаква, че се билъ вдигналъ берекетя, но ще дойде врѣме, когато и той самъ това ще узнае, макаръ че ще бѣде малко късно за помощъ. Ето защо ние ще кажемъ, че ако земледѣлеца иска да очаква по-добри приходи отъ стопанството си, то той трѣбва да обърне по-голѣмо внимание върху обработванieto на почвата, върху доставянieto на сѣщата необходимий торъ и т. н. А за да постигне по-добрѣ всичкитѣ тѣзи изисквания, той трѣбва да има добрѣ, здравъ и способенъ добитѣкъ. А такъвъ добитѣкъ може да се поддържа само тогава, когато храненieto и отглежданieto му става пчѣ-добрѣ. Послѣдното обстоятелство пъкъ кара земледѣлеца да се грижи за доставяние по-добро помѣщение за животнитѣ си и произвеждане такива растения, които да послужатъ на послѣдния за пчѣ-доброто му исхранване. Често пчти животнитѣ не служатъ на земледѣлеца само като едни двигателни машини, а и за добиванieto на нѣкои продукти, каквито могатъ да се очакватъ само при по-цѣлесобразно хранение и отглеждане на сѣщитѣ.

Всичко до тукъ казано е общо за всичкитѣ земледѣлци, но какво ще правятъ онѣзи, на които съвършено отсѣтствуватъ крѣмнитѣ срѣдства, или пъкъ иматъ като храна за животнитѣ си само слама? За тѣхъ работата е още по-трудна. Тѣ трѣбва по-рано отъ всички да се стараятъ за въвежданieto на крѣмнитѣ растения, стига само да иматъ за тѣхъ отговаряющитѣ условия.

Нѣма тукъ да привеждаме цифри, но ще кажемъ, че при една твърдѣ груба сѣтчица намираме, че изобщо ние въ отечеството си имаме повече добитѣкъ, отколкото храна, нужна за отхранването на послѣдния. Това заключение вадимъ, като хвърлимъ само единъ бързъ погледъ въ нашитѣ стопанства изобщо, но какво ще бѣде то, ако се направи отдѣлно за всѣки окръгъ?

Ние неотказваме, че има много окръзи, които притежаватъ храна въ изобилне, но не трѣбва да забравяме и това, че има окръзи, които търпятъ голѣми лишения въ това отношение. Нека всѣки си направи една подобна сметка и ще види, че главната нужда за храна се покрива само отъ пасеннето домашнитѣ животни на пасищата и отъ производившата се слама въ стопанствата. Но и пасищата, онѣзи източници на много животински продукти и сила не сѣ съ свѣта. Всѣки знае, че за тѣхъ не се полага почти никаква грижа. А сламата, наистина, и тя трѣбва да се употребява като второстепенна храна, понеже има голѣмо значение особено за прѣживнитѣ животни, но никой пчтъ тя не трѣбва да бѣде като главна храна, а именно тогава, когато отъ животнитѣ изискваме здрави мускули и много продукти. Производството на зърненитѣ храни, които се употребяватъ като храна при животнитѣ, въ сравнение съ изискуванията, е твърдѣ малко. Сѣщото нѣщо се срѣща и въ отношение къмъ ливадното сѣно. Ако вземемъ количеството на всичкитѣ конѣ въ княжеството и то по-групи: споредъ възрастта, пола и прѣдзначенieto и поставимъ на всѣко едно животно нормалната рация (дажба), то ще видимъ, че количеството на овѣса и ячменика не е въ състояние, даже да нахрани само тѣзи животни; а какво ще остане за говедата, овцетѣ и свинетѣ? . . . Сѣното ще отиде малко по-далече, но и то не ще стигне, поне, за исхранването и на рогатия добитѣкъ. Тогава? . . . Ние тукъ вземаме конѣтѣ на първо мѣсто подъ внимание, понеже знаемъ, че тѣхното хранение става, поне, по-добрѣ. Само това, което остава подиръ нахранването на конѣтѣ, дава се на говедата и овцетѣ, понеже послѣднитѣ (по-мнѣшието на земледѣлеца) могатъ да си мнѣхъ и само съ сламица! . . . Често пчти и конѣтѣ испитватъ сѣщата участь.

Само поменхитѣ обстоятелства, мислимъ, сѣ въ състояние да убѣдятъ нашия земледѣлецъ, че необходимо ще бѣде да се захване отглежданieto на крѣмнитѣ растения.

Но въвежданieto на крѣмнитѣ растения има и друго значение. Тѣ подобряватъ значително економическото положение на земледѣлеца, както и цѣлия селеко-стопански строй. Тѣхното въвеждане встрѣ въ сѣдбообращенieto е било причинено главно вслѣдствие на лошитѣ послѣдствия, които сѣ произвѣли само отъ сѣянieto на житнитѣ растения и вслѣдствие нуждата отъ месо и др. животински продукти. Житнитѣ растения, помъ като слѣдватъ едно подиръ друго нѣколко години, причиняватъ едно силно, повече едностранчиво иетошаванне на почвата, силно затвърдяване и заплѣвяване на сѣщото. Такъвъ редъ въ культурата дава по-голѣма възможность за распространенieto на разнитѣ животински и растителни неприатели, които не бихъ могли да вирѣятъ при промѣнение на культуритѣ. За да се избѣгнатъ тѣзи лоши послѣдствия, станало е нужна отъ въвежданieto между культурнитѣ растения и такива, които да иматъ противни изисквания съ постоянно сѣющитѣ се (житата). Нуждата отъ това се е почувствувала отдавна и тогава культурнитѣ народи сѣ прѣминали отъ до тогава владѣщата триполна зърнеста система (зимница, лѣтница и угаръ) къмъ така нарѣчената подобрѣна зърнеста, като сѣ вмѣкнали помежду сѣдбообращенията и детелината.

Тѣзи растения иматъ значение и въ това отношение, че земледѣлеца не чака приходитѣ си само отъ усѣха на житата. Тѣ, дадени на животнитѣ, могатъ послѣ да се искаратъ отъ тѣхъ въ форма на разни животински продукти (млѣко, масло, сирене, месо, вълна и пр.) иматъ днесъ една добра цѣна и могатъ даже да иматъ по-добра, ако почитаемото правителство се завземе за свързване на търговски договори съ близосѣднитѣ намъ държави, които да позволяватъ вноса на такива. А още по-голѣмо благодарѣние би се направило ако можехъ да се вкарватъ навсѣкъдѣ живи животни.

Цѣнитѣ на житнитѣ растения, отъ които нашия земледѣлецъ чака най-главнитѣ си доходи, често пчти падатъ твърдѣ ниско, което произлиза отъ голѣмата конкуренция съ подобни продукти въ свѣткитѣ тържища. Има страни, каквито сѣ северна Америка, Аржентина, Индия и пр., които се занимаватъ изключително съ сѣянieto на житнитѣ растения, понеже голѣми-

тъ пространства на именята въ тѣзи страни не могатъ по другъ начинъ да се използватъ. Сѣянieto на търговски и крѣмни растения тамъ е по-трудно да стане въ толкова голѣма мѣрка, понеже се изисква и рѣченъ трудъ, който имъ отектствува. А съвършенството на машинната работа, може да се употреби само въ отношение къмъ житата. Електричеството и парата въ тѣзи страни сж влѣзали въ употребление и въ земледѣлческото стопанство и правятъ разносикъ по производството на житата много ниски въ сравнение съ нашитѣ. Тѣзи страни произвеждатъ годишно съ милиони хектолитри жито и го искарватъ за цѣлия свѣтъ. Усвършенствуването на параходитѣ и желѣзницитѣ прави тѣхния транспортъ твърдѣ евтинъ, а отектствието на желѣзници въ насъ прави по-сѣкши нашитѣ продукти, макаръ че ние се намираме по-близо до нѣкои отъ голѣмитѣ тържища. Но не сж само тѣзи страни, които конкуриратъ, а има такива и въ Европа, като напр. Русия, която застрашава значително другитѣ земледѣлчески държави. Неотдавна германцитѣ бѣхж се провикнали „отгледайте продуктивенъ добитъкъ, понеже съ житната продукция не може се изле на глава“; тѣ, даже, като видѣхж, че въкашиитѣ жита ще заглушжтъ тѣхното производство и ще докаратъ на самитѣ тѣхъ по-евтини такива отъ вѣнка, опитахж се да монополизиратъ продажбата на житата, т. е. държавата да излѣзе като единъ търговецъ на излишитѣ продукти. Това прави Германия, която вече има, една напреднжла индустрия и всестранно земледѣлие, а колко трѣбва да правимъ тогава ние, които сме изключително закончани къмъ произвежданието на житата?

Крѣмнитѣ растения сж полѣзни още въ нѣколко направления. Тѣ ни доставятъ една твърдѣ богата на най-цѣнни хранителни материи храна, която е при това лесно прѣварима, тази храна е вкусна за всичкитѣ видове животни и може да се употреби както като зелена храна, така като сѣно. Приходитѣ, прѣсметнати на продукти, сж значително по-голѣми, отколкото онѣзи отъ ливадитѣ, понеже нѣкои отъ тѣхъ, като напр. детелината и люцерната могатъ при добри обстоятелства да се косижтъ 2-3 и повече пхти. Тѣ доставятъ една храна, когато още никое растение не може да ни достави такава, напр., люцерната може къмъ края на Май да ни възнагради съ една косидба.

При сѣянieto на крѣмнитѣ растения почвата значително се разровква, понеже тѣ спускатъ коренитѣ си дълбоко, а при това прави се възможно и използванието на хранителнитѣ вещества, които се намиратъ въ долнитѣ пластове и сж като загубени за стопанството. Тѣ обогатяватъ почвата въ вѣско направление, като ѝ оставатъ богати корени, които постепенно се разлагатъ. Подирѣ тѣхъ може да стане сѣение на най-цѣннитѣ култури, защото се остава една богата почва на хумусъ и др. материи.

Най-послѣ нека специално споменемъ и за една тѣхна добра страна, която въ днешно врѣме заслужва голѣмо внимание. Фактъ е, че тѣ обогатяватъ почвата значително съ азотни съединения, които пѣкъ сж важни за всичкитѣ културни растения. Че тѣ иматъ тази способностъ, това е било извѣстно още отъ старо врѣме, заради което и Plinius въ книгата си *Historia naturalis*, говори, но на какво е почивало това, това е билъ въпросътъ, който измѣчвалъ ученитѣ земледѣлци дору до най-новото врѣме. Най-послѣ подирѣ дълги опити и издирвания, доказало се, че това обстоятелство лѣжи въ туй, че въ коренитѣ на тѣзи живѣжтъ едни микроорганизми, които сж спосодни да се кранижтъ съ свободния атмосференъ азотъ, като при това го прѣвръщатъ въ такива съединения, които лесно могатъ да се приематъ отъ съответствующето крѣмно растение. Тази способностъ е налѣрена само при бобовитѣ (легуминозитѣ) растения, тѣй че тя ще има значение само тогава, когато такива се употребяватъ като крѣмни растения. Отъ горното излиза, че крѣмнитѣ растения въ коренищата си оставатъ ни една голѣма резерва отъ азотни съединения, които могатъ да послужатъ на идущото растение.

Като свършваме накратко съ по-главнитѣ ползи отъ крѣмнитѣ растения, мислимъ, че ще бждемъ въ състояние да убѣдимъ нашитѣ земледѣлци въ тѣхъ, за чиято култура се ангажирало да го запознаемъ по-нататкъ.

Оралото въ сравнение съ плуга.

Едничкото орджие, съ което обработватъ нашитѣ земледѣлци нивитѣ си, е оралото. Да ли то извършва прѣдзначената си работа добрѣ или не, ще видиме само отъ сравнението ѝ, съ онази на плуга. Оралото е толкова старо орджие, щото никой не може каза, кога, отъ кого и гдѣ е направено то за пръвъ пхтъ. Простата му направа кара чловѣка да мисли и вѣрва, че то е останало тѣй непромѣнено и неизпрѣвнено още отъ онѣзи врѣмена, въ които го е конструиралъ стария българинъ.

Ако вземе чловѣкъ фактически да сравнява историческото развитие на оралото, не може да дойде до никакво друго убѣждение, освѣнъ да мисли, че първобитното оралото е било една голѣма дървена кука, която сж употребявали първобитнитѣ народи за оране на нивитѣ си около Черното море и другждѣ. Съ течение на врѣмето тази кука е прѣправена въ такава форма, каквата ни прѣдставлява днешното оралото.

Въ врѣме на първиитѣ периодъ на желѣзната индустрия, оралото е снабдено съ ралникъ. Чирѣслото му е прибавено много по-късно, отъ колкото ралника, а регулаторитѣ за дълбока и плитка оранъ сж били на оралото прѣди да го снабджтъ съ чирѣсло. Днесъ още срѣщаме ораала въ Плѣвенско, които нѣмагъ чирѣсло, а всичкитѣ имъ други части сж въ такъвъ размѣръ, както сж и онѣзи съ чирѣсло.

Въ праисторически врѣмена отъ покрай черно-морскитѣ страни,*) оралото е прѣнесено въ Германия, гдѣто се употребява и до днесъ още въ нѣкой страни въ Мекленбургско.

Отъ оралото, вѣроятно, сж произлѣзли извѣстнитѣ до сега системе плугови.

Въ насъ, обаче, едничкото промѣнение, което е прѣтърпело оралото, то е прѣходната му форма-доеменджето. Доеменджето се отличава отъ оралото само по това, че има едно ухо и ралника му не е съ два остреца, както при послѣдното, а съ единъ; то е прѣходно орджие между плуга и оралото.

Работата, която извършва оралото, почти, никакъ не се сразнява съ онази на плуга. Ако нашитѣ земледѣлци искатъ да направжтъ труджтъ си малко-по-възнаградителенъ, тѣ трѣбва да си набавжтъ по съответствующъ за нашитѣ условия плугъ и, като присѣдинжтъ нуждитѣ знания за управлванието му, навѣрно, че ще искаратъ нѣщо повече отъ нивитѣ си, отъ колкото сега, когато поркатъ земята съ некадърното оралото. Прѣимствата на плуга прѣдъ оралото се състожтъ въ слѣдоущитѣ точки:

1). Плугътъ подмѣтва почвата, а съ отмѣтателната си дѣска ѝ разчупва, разровква, когато оралото ѝ сама разбѣрква, безъ да ѝ подмѣта.

2). Плугътъ разровква почвата даже на 40 см., когато оралото едва ли достига 12—15 см. въ почвата.

3). Плуга очисгва нивата отъ плѣвели, когато оралото способствува за вкорѣняванието на повече плѣвели по нивата.

4). Плугътъ подмѣтва торѣтъ много добрѣ подъ браздитѣ, гдѣто той изгнива много добрѣ, когато оралото го разжшва само съ почвата.

Като прѣписваме горнитѣ негодности на оралото, като орджия за обработванието на почвата, не значи, че то трѣбва да да се исхвърли съвсѣмъ изъ двора на нашия земледѣлецъ; то има свой добри качества, поради които трѣбва да сжществува още дълго врѣме. Тѣй напимѣръ, оралото може да се употреби за заравнянето на сѣмето и за прѣбораване на почвата.

Едничкитѣ причини, поради които нашитѣ земледѣлци не могатъ да се отдѣлжтъ така лесно отъ оралото, сж слѣдоущитѣ:

1). Простата му направа.

2). Тѣ нѣмагъ достатъчно силенъ добитъкъ, който се изисква за тѣглението на тѣжкитѣ желѣзни плугове и

3). Нашитѣ земледѣлци не сж привикнали да управляватъ новитѣ системи плугове, които иматъ сложни регулатори.

Трѣбвало би да се завзематъ нашитѣ земледѣлчески над-

*) Споредъ Dr Löll *Feldpredigten über Bodenbearbeitung und Düngung.*

зиратели по-енергично, щото да запознайтъ простий орачъ съ новитѣ системи плугове, които сж дали вече добри резултати при опититѣ на наша почва; а по-опитнитѣ земледѣлци желателно би било, да подпомогнатъ всѣчески на изнеможелния нашъ земедѣлецъ и да турятъ край на всичко лошо.

Полезни съвети.

Превенне компостъ. Подъ тѣзи думи разбираме приготвянето на единъ видъ торъ, който има твърдѣ голѣмо значение въ стопанствата. Въ последнитѣ се намиратъ твърдѣ много отпадци както отъ животното така и отъ растителното царство. Като такива отпадци могатъ да се смѣтатъ: остатъцитѣ отъ кухнитѣ, вехти дрѣвѣ, обща, сочни бурени, улична калъ, пепель, варъ и т. н. Всичкитѣ тѣзи материали се събиратъ на единъ купъ, като се нареждатъ, ако е възможно, на пластове, между които остава по единъ пластъ варъ или варовитата земя. Така приготвения купъ има отгоръ си единъ улей или бразда, която ще служи да приема и събира дъждовитата или нарочно донесената вода и други течности. Всичкитѣ материали, които вече сж наредени, покриватъ се отгоръ съ прѣсть, която ще послужи да абсорбира тѣзи хранителни материали, които биха отлетѣли въ въздуха. Мѣстото, гдѣто ще се прави компостътъ трѣбва да бѣде добръ изстлпкано, или по възможностъ иззидано, понеже иначе биха ставали огромни загуби на цѣлви материали. Цѣлвиятъ купъ трѣбва отъ врѣме на врѣме да се полива съ вода или пикочъ, за да не изсъхва и неспира разлаганието. Често пакти се случва, че по него почнатъ да растятъ разни бурени, които, за да се отстранятъ, той трѣбва да се прѣкопае нѣколко пакти, до като узрѣе. Компостътъ се счита за изгнилъ, когато всичкитѣ материали сж се обърнали въ една черна хумозна масса; това трае най-често 5-6 мѣсеци и повече. Добития гнилъ компостъ може да послужи за наторяванието на всѣкакви култури. Най-голѣма цѣна има той въ градинарството, лозарството и ливадорството. Той може още да послужи като добръ материалъ за подобрянието на легкитѣ почви.

2. Зеленото торение. Това торение се състои въ това, че въ почвата, която трѣбва да се натори, се заравятъ зелени растения, които туку що сж расли по нея. Това торение става или съ цѣлъ за обогатяване на почвата съ хранителни материали, или пъкъ съ цѣлъ за подобряние на физическитѣ ѝ качества. Единъ подобрячъ, но по-бѣднъ торъ, ни прѣдставлява стърнището. Начинътъ на наторяванието става тъй: избиратъ се растения, които въ врѣме на цвѣтението сж богати на хранителни вещества и лесно се разлагатъ. Въ периода на цвѣтението се прѣдприема едно прѣораване, тъй щото всичкитѣ растителни части да се заравятъ въ почвата. Обикновено за тази цѣлъ се взематъ легуминозни (бобови) растения, понеже е известно че тѣ иматъ способността да обогатяватъ почвата на азотъ — елементътъ, който съставлява, може да се каже, главната цѣлъ при торението, понеже се намира въ всѣка растителна килийка. Като най-добри растения за тази цѣлъ служатъ слѣдующитѣ: жълтата и бѣлата лупина, серраделлата пѣсчната вика, *Anthyllis vulneraria*, инкарнатката грѣчката, бѣлий синякъ, рияницата, и рияничката. Дѣйствието на зеленото торение не е дълготрайно: то трае най-много една година. Зеленитѣ растения се разлагатъ твърдѣ скоро и дѣйствуватъ съ хранителнитѣ си части върху идущата вегетация; даже забѣлзано е, че азота въ зеленото торение дохожда по-скоро за използуване, отколкото въ оборския торъ. Най-за прѣпоръчване е за легкитѣ почви и отдалеченитѣ отъ стопанствата землища, кждѣто закарванието на други торове е невъзможно или свързано съ голѣми разходи. Съ зеленото торение въ Германия сж могли да обърнатъ огромнитѣ пѣсчливи полета въ културни ниви, на които днесъ се събятъ разни култури.

3. Пепельта като торъ. Пепельта принадлежи къмъ минералнитѣ торове, понеже съдържа много минерални вещества. Тя играе една твърдѣ голѣма роля като торъ, понеже дѣйствува като едно растително срдѣство въ почвата за всичкитѣ хранителни вещества, които се намиратъ въ мѣчно растворими форми. Съдържанието ѝ на фосфорна киселина е също тъй много голѣмо, то достига до 5%. Пепельта на листопаднитѣ дрѣвета е по-богата на фосфорна киселина, отколкото онази на иглолистнитѣ. Пепельта е прѣкрасна за торение и поради съдържанието ѝ на калий и варий. Калия разлага и растворя всичкитѣ вегетативни и животински остатки и се съединява съ съ хумусовата киселина въ една лесно приемающа се отъ растенията соль. Измитата пепель дѣйствува само съ земнитѣ си съставни части, като срдѣства за подобрене физическитѣ качества на почвата. Понеже всичкитѣ растения трѣбва да съдържатъ въ себѣ си всичкитѣ съставни части на пепельта, то торението съ пепель е егодно за всичкитѣ растения. Най-голѣмо дѣйствие упражнява тя върху детелинитѣ, ливадитѣ, пшеницата и т. н. Торението трѣбва да става въ влажно врѣме, за да може пепельта по-скоро да се раствори. За житото се избира сухо врѣме, като се расхвърли пепельта по браздитѣ прѣди сѣянието и влачението. Най-егодно се показва пепельта върху маховитѣ и киселитѣ ливади. За единъ хектаръ могатъ да се употрѣбятъ 20-30 хектолитри.

4. Торение съ лотварска соль. Готварската соль прави възможно едно по интезивно използуване на калия, който се намира въ почвата, а също така дѣйствува растворимо и върху другитѣ мѣчно растворими хранителни вещества. Особено за прѣпоръчване е сольта като торъ за ливадитѣ, които страдатъ отъ много махъ, за много крмни

растения и за левтъ. Лошо влияе само при картофитѣ, кждѣто намалява количеството на скробѣлата и при цвѣклото.

5. Гипсъ. Дѣйствието на гипса е посрѣдствено; той растворя хранителнитѣ материали въ почвата, както и сольта, а освѣнъ това убослова едно по-енергично приемане на вода отъ растенията. Най-голѣмо дѣйствие показва той при бобовитѣ растения, като напр. граха, фасула, виката, детелината и пр. и то главно върху развитието на листата, а не и зръната. За единъ хектаръ може да се употрѣби 2-6 центнера (по 100 k. g.). Расхвърлянието му въ детелиновитѣ ливади най-добре е да става рано на пролѣтъ.

Какъ трѣбва да се приотви градинарска земя? Всѣкой е забѣлзжилъ, вървамъ, че съ колкото и растрѣвоженъ духъ да бѣде човекъ, като влѣзе въ нѣкоя градина, гдѣто цвѣтятъ различни цвѣта, става виныги по спокоенъ, въ главата му дожаждатъ нови мисли: градинитѣ като че ли сподѣлватъ скърбитѣ на човекъ. Градинитѣ иматъ въобще голѣмо възпитателно значение за душата на човекъ; цвѣтата усладяватъ чувствата му и го правятъ задоволенъ.

За да може човекъ да отгледва въ градината си цвѣта първото условие, което се изисква, за да растятъ тѣ, е земята и климата. Почвата, на която ще отгледваме цвѣта, трѣбва да притѣжава слѣдующитѣ качества:

Да бѣдѣ черна, рохкава и да има достатъчно хранителни материали. Такава земя може да се приотви по слѣдующата рецепта: четири колички хубава ливадна земя, 1 колички разложени листа (отпадналитѣ листа отъ дрѣветата въ лѣсѣтъ), 1 количка прѣсенъ овчи или говежди торъ. Всичкото това се натрупа на единъ купъ и се-разбърка (размѣсва) добре. Единъ мѣсець прѣди да употрѣбите тази земя, тя трѣбва да се растеде на единъ пластъ, дебелъ 3—4 с. м. и да се изгорятъ различни трѣвуляци, пепельта на които да се размѣси съ земята. Така приотвената земя се казва градинарска и тя може да се употрѣби за отгледванието на различни видове цвѣта.

Отгледванието на едно ново растение *Stachis Tuberifera*.

Отгледванието на това растение обърна върху си серпозното внимание на мнозина, отъ когато Г-нъ Pailhax отгледа за първи пакъ този зеленчукъ въ градината си отъ Кросне (Seine Aoise France). —

Въ 1882 година Д-ръ Е. Бреухайдеръ, медикъ на руската легация въ Пекинъ, испратилъ въ Парижъ на дружеството за аклиматизиране първитѣ клубени.

Това многогодишно растение е отъ фамилията *Sibiaceae*; съ четвъртото стебло и листата срѣщуположни, овални, въздължки отъ една затворена зеленина, мрѣжести, остри на шишание. Цвѣтоветѣ му сж расположены въ набити журулници на горнята частъ на стеблото. Въ климата на Романия никога не завързва сѣме, слѣдователно не можемъ и да сѣеме отъ това растение. То, обаче, се размножава лесно чрѣзъ клубенитѣ си, които сж надебелелия край на подземното стебло и съставляватъ полезната частъ на растението, въ сжщето врѣме и срдѣство за размножаване (сжщо, както и картофитѣ). Клубенитѣ му сж бѣли, твърдѣ водни, крѣхки, кожа почги нѣматъ, месѣстата частъ имъ е крѣхка. Тѣ сж образуватъ само на есень, когато вегетацията на растението, почти, прѣстава и външнитѣ части почнатъ да окапватъ.

Клубенитѣ, наречени японски кросни, иматъ вкусъ и ароматъ твърдѣ приятна и се търсятъ отъ много гастрономи.

Stachis Tuberifera прѣдпочита легка почва, добре раздробена; въ тѣжкитѣ и твърди почви образуванieto на клубенитѣ става мѣчно. Слѣдъ като приотвие почвата, въ края на м. Мартъ, се турятъ клубенчетата въ редове на разстояние 30 с. м., между всѣко гвѣздо оставяме едно пространство отъ 20 с. м.

Кроснитѣ искатъ малка грижа. Достатъчно е да прашимъ, за да се държи почвата чиста, да копаемъ, за да исчистимъ буренитѣ.

Събиранieto на реколтата се прави въ Ноемврий или въ началото на Декемврий. Можемъ да оставимъ клубенитѣ на мѣстото, до момента на употрѣблението имъ, тъй като тѣ противостоятъ на най-силнитѣ мразове—така, че можемъ ги остави да ги вадимъ, когато ни погрѣбватъ, както се прави съ гулията (*Helianthus Tuberosus*). Ако ги извадимъ, трѣбва да ги покримъ съ пѣськъ, за да не изгубятъ много отъ водата си и да изсъхнатъ. Нанетина, тѣзи клубени, както и онаи на голията или както *Dioscorea batatis*, иматъ тѣка кожа, която ги прѣдпазва малко отъ испаряванието, а картофитѣ, понеже подъ кожата си иматъ и други пластъ, противостоятъ по-добре на ишаванieto.

Това растение се отглежда въ чифлика на Г-нъ К. К. Da-teulescu отъ Slobozia Galbenу. Ето резултатътъ:

Въ миналия мѣсець Мартъ (1895 год.) Г-нъ Magnieŧ, ад-министраторъ на мошния Слобозия Галбену, отгледа 92 отъ тѣ-зи клубени на една дължина отъ 9·3 к.м. и доби 31·48 к.г. или 0·34 к.г. отъ всѣко растение (гнѣздо), или 3·8 к.г. на че-твъртитъ метръ.

Единъ килограмъ даде приблизително 440 клубена, едно растение 149, единъ четв. метръ-1480 и най-послѣ всичката повърхность на парчето отъ 9·3 к.м.-13851 клубини; прѣсѣжтна-то на хектаръ, получава се почетно число 33700 к.г. или 14800000 клубени на хектаръ.

Отдѣлни натури отъ Stachis Tuberifera произвождатъ едно изключително число клубени.

Клубенитѣ, наречени японски кросни, сѣ единъ приятенъ зеленчукъ. — Вѣрва се, че градинаритѣ могатъ да извадятъ до-бъръ приходъ отъ отглеждане на това растение, познато въ Романия. Клубенитѣ се употрѣбляватъ узрѣли и пригответи по-различни начини (печени или пражени, или най-послѣ като са-лата). Приготовляватъ се и въ одегъ (както чушкитѣ).

(Прѣв.) Г. Г.

Нѣщо по задължителното застрахуване на добитъка.

Както е извѣстно, миналата година при приемането за-кона за задължителното застрахуване на посѣвитѣ отъ градъ, бѣ подигнатъ и въпроса за задължителното застрахуване на добитъка отъ разни болѣсти; загова не ще бѣде злѣ, ако при-ведемъ рѣшенията, взѣти по-този въпросъ, на земеделческия съвѣтъ за Кралство Чехия, въ засѣданieto му отъ 31-й Мартъ н. г. (по новъ стилъ).

Въпросътъ за задължителното застрахуване на добитъка отъ болѣсти е подигнатъ отъ г. Srb (директоръ), който между другото съобщилъ, че въ Моравия задължителното застрахуване на добитъка отъ болѣсти е било въведено съ законъ отъ 1883 год., но не принесло очекуемитѣ резултати, загова въ 1892 г., по-исканието на всичкитѣ земеделци на тази страна, било уни-чтожено. Така сѣщо и земеделцитѣ въ Чехия се явяватъ про-тивъ задължителното застрахуване на добитъка. Обаче, въ много край-ща се явява нужда отъ доброволно застрахуване на добитъка, а понеже такива частни застрахователни дружества не могатъ

да дѣйствуватъ въ голѣмъ районъ, то докладчика прѣпоръчва да се устроятъ малки застрахователни дружества по принципа на взаимностьта, каквито сѣ баденскитѣ. Подобни взаимни за-страхователни држества иматъ тѣзи добри страни: 1) разносжитѣ по администрацията имъ сѣ много малки, 2) контрола е по-лѣсенъ и бървъ, 3) всичкитѣ членове ще могатъ да се упознайтъ, по-добрѣ, 4) останкитѣ отъ отъ убититѣ животни (при прѣкратява-нието на заразата) ще могатъ да се оползотворятъ по-добрѣ и т. н. Лошата имъ страна е тази, че въ случай на епизотия, рис-ка е много голѣмъ, защото едно подобно дружество неможе да вземе такива радикални мѣрки за прѣкратяване на заразата, които сѣ по-силата само на една държава. За да се отетрани тази лоша страна, прѣпоръчва да се устрои централно застра-хователно дружество, което да обезпечава и контролира всичкитѣ възникнали взаимни дружества. Централното дружество да се подпомага отъ правителството; освенъ това, той прѣпоръчва да се устрои институтъ за приготвление вакцина за прѣсажда-ние добитъка противъ заразителнитѣ болѣсти.

Предложението на Г-нъ Srb било прието.

Желателно е, да се обърне внимание на горното рѣшение при повторното повдигане въпроса за застрахуването на добитъка.

Министерство на Търговията и Земедѣлието
ТЕЛГРАММИ Прѣписъ

Подадена отъ Ямболъ на 18/IV 96 г.

София, Министерство Земедѣлието

Приготовленията по конкурса отиватъ добрѣ. Оживлението въ града тая сутринъ значително. Всичко общава да бѣде най-сподучливо. № 1.

Подадена отъ Ямболъ на 19/IV 96 г.

София, Министерство Земедѣлието

Днесъ въ 9 часа Г-нъ Управителъ откри конкурса при стечение на доста публика, ученицитѣ и ученичкитѣ, сѣдѣ единъ водосвѣтъ. До сега има прѣдставени: 27 жребци, 10 кобили, 12 кончета и магарета. Панаирътъ много оживенъ. Прѣдставенитѣ добитъкъ е отъ мѣсна порода. № 3

Подадена отъ Ямболъ на 19/IV

София, Министерство Земедѣлието.

Конкурса за конетѣ се свърши съ добръ резултатъ. Прѣдставени жребци 38, наградени 22, кобили 15, отъ които 5 съ кончета награде-ни 6 жребета, прѣдставени 19, наградени 15 и едно магаре награде-но. Награденитѣ жребецъ съ I награда е дамазлъкъ отъ Садовскитѣ Арабски Жребци „Гюмюшъ“

Военната коммисия не купи нищо поради скъпи цѣни. Военна-та музика свири цѣлъ день. Населението доволно. — № 4

(Под.) За Делегатъ: Тачевъ.

Вѣрно, Началникъ на отдѣлението: Хр. Ат. Фетѣджиевъ.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКИ ВЮЛЕТИНЪ

За гр. Плевенъ.

Отъ 10-й до 23-й Априлий 1896 г. (по старъ стилъ).

Число	Барометръ в м. м., редуц на 0° Ц.	Температура на въздуха по Ц.						Температура на почва-та по Ц. на дълбочина				Абсолютна влажностъ	Относителна влажностъ	Посока и скоростъ на вѣтра, метри въ секунда.			Облачностъ	Валежъ въ м. м.	Разни явления.	
		дневно сръдно	7 ч. с.	2 ч. в.	9 ч. в.	сръдно	макси- мална	мини- мална	въ 2 ч. слѣдъ пладнѣ					сръдно	сръдно	7 ч. с.				
									0·35 м.	0·65 м.	0·95 м.									1·25 м.
10	759·1	7·0	17·1	11·0	11·5	19·1	1·3	10·0	9·8	9·6	9·7	4·6	48	тихо	ССИ 5	ИЮИ 7	3·0	—	Слана.	
11	752·8	9·0	21·7	14·1	14·7	22·7	4·7	10·6	9·9	9·7	9·7	5·0	44	тихо	ЮЮЗП	ЮЮИ 7	6·0	—	Роса.	
12	745·8	11·1	18·2	8·8	11·7	19·5	8·8	11·5	10·3	9·8	9·8	6·3	60	ЮЮИЗ	ЗСЗ 7	ЗСЗ 7	10·0	0·3	Слабъ дж. вѣтъръ	
13	752·9	8·4	10·8	5·6	7·6	11·8	5·6	11·5	10·6	10·0	9·9	3·9	49	З 24	ЗСЗ 26	ЗСЗ 24	5·0	5·9	Силенъ вѣтъръ	
14	756·4	5·8	11·8	8·5	8·7	13·1	2·6	10·7	10·7	10·2	10·0	3·3	41	З 13	ССЗ 20	З 6	4·7	—	Силенъ вѣтъръ	
15	756·2	9·9	17·5	11·8	12·8	18·9	3·3	10·5	10·6	10·3	10·1	4·9	46	ССЗ 3	СЗ 7	ЗСЗ 2	4·0	—	Слаба роса.	
16	754·1	10·9	21·2	12·9	14·5	22·4	6·5	11·2	10·6	10·3	10·2	6·4	53	тихо	СЗ 7	ЮЮЗ 4	1·7	—	Роса	
17	750·4	12·4	23·8	15·8	17·0	26·5	10·6	12·2	10·9	10·4	10·2	6·5	47	тихо	СИ 5	ЮЮЗ 3	2·0	—	Роса	
18	747·0	15·8	24·8	17·2	18·5	25·5	9·4	13·2	11·4	10·6	10·3	6·8	44	ЮЮИЗ	СИ 5	З 8	4·7	—	Роса	
19	746·6	13·2	21·4	14·0	15·7	23·0	12·1	14·2	11·9	10·8	10·4	8·0	60	ИЮИ 5	ИСИ 5	ИСИ 3	8·7	—	Роса	
20	746·3	13·6	23·1	17·4	17·9	24·9	10·4	14·4	12·4	11·1	10·6	8·0	55	ИСИ 2	СЗ 5	ИЮИ 7	5·3	—	—	
21	749·0	13·0	17·5	12·5	13·9	20·6	11·7	15·1	12·8	11·4	10·7	8·4	71	ЗЮЗ 8	ЗСЗ 3	ЗЮЗ 3	8·0	0·7	Роса	
22	749·4	14·6	20·4	12·1	14·8	20·7	8·4	14·6	13·0	11·7	10·9	6·7	52	тихо	ЮИ 6	ЮЮ 5	6·3	0·0	Р. Дъждъ (капки)	
23	751·7	12·7	16·1	12·4	13·4	18·7	8·8	14·5	13·1	11·9	11·1	7·0	61	тихо	З 20	ЗСЗ 3	7·7	0·0	Роса	

Съобщава В. П. Вълчевъ.

Печатница на Бр. Ст. Бояджиеви — Плевенъ